

Buitenmensen van strand en duin: de strandjutter

Overal langs de kusten zoeken mensen naar aangespoelde dingen, of het nu mag of niet. Van wie is eigenlijk de 'strandvond'? Het is opnieuw een onderwerp waarover weinig werd opgeschreven en dat ook vrijwel niet werd gefotografeerd. Sterke verhalen zijn er natuurlijk genoeg.

TEKST: FRANS BEEKMAN

Figuur 1. Schelpenvisser en jutter met draagmand en hout ergens aan de Hollandse kust. Fotograaf onbekend, ca. 1930.

Zeedricht of stranddrift

Alles wat op het strand aanspoelde, was vanouds eigendom van de landsheer. Al in 1290 staat in een verordening 'Niemand en sal hebben zeedricht dan die grave of siin bode'. Karel V als graaf van Holland herhaalde dat nog eens in 1549. Aangespoelde of opgeviste goederen moesten naar de schout of strandvonder van de kustdorpen. Nog steeds is de burgemeester ook strandvonder, of is er een hulp-strandvonder, en worden de strandgoederen tijdelijk opgeborgen. De rechtmatige eigenaar heeft twee maanden de tijd om zich te melden, daarna wordt alles openbaar verkocht.

Vanouds kwam er veel hout op het strand na storm. Dat konden deklasten van balken of bomen zijn, maar

Figuur 2. Werkloze vissers zoeken bij stormweer het strand van Scheveningen af. Foto: R. Horreüs de Haas, 1933.

ook luiken, vaten, ladders en planken. Een gestrand schip bracht veel opwinding in de vissersdorpen. Voor zeilschepen was de Nederlandse kust immers met de vele zandbanken altijd gevaarlijk, zeker met onstuimig weer. Er waren strandgedeelten waar veel hout aanspoelde (Fig. 1). Dit verminderde met de komst van stalen schepen na 1900. Het stopte vrijwel geheel omstreeks 1960 toen het vervoer in containers opkwam.

De reglementen betreffende strandvonderij waren streng en duidelijk. Veel strandjutters riskeerden straf, maar wie in armoe leefde zag wat de zee schonk als 'een gave van God'. Over wat brandhout deed niemand moeilijk. Bij badplaatsen liepen in de crisisjaren '30 zogenaamde kwartjeszoekers (Fig. 2). Dat werd voor Scheveningen vastgelegd door bioloog Roelof Horreüs de Haas in zijn charmante boekjes 'Strandwandelingen' (1933, twee deeltjes). Tegenwoordig lopen speurders met een metaaldetector op het badstrand.

Natuurlijk aanspoelsel

Een deel van de afgestorven schelpen, krabben, wier en poliepen wordt door de zee in de vloedlijn achtergelaten. Sinds 1941 wordt daarover bericht door de Strandwerkgemeenschap

(SWG) in hun tijdschrift Het Zeepaard. De vondsten worden digitaal bewaard in het zogenaamde Centraal Systeem (CS), dat op dit moment 80.000 waarnemingen telt.

Bij oostenwind wordt het oppervlakte water van de kust afgeblazen en kan met een onderstroom allerlei klein spul naar het strand komen. Tussen stukjes hout en veen kunnen dan Wenteltrapjes, Trapeveltjes en Tepelhoorns aanspoelen. Ook barnsteen ligt er soms. De laatste jaren worden op de Zandmotor fossiele botten gevonden in het suppletiezand. Bijzonder zijn de tropische drijfzaden die vaak een lange zeeweg hebben afgelegd.

Coastwatch

Stichting De Noordzee organiseert al jarenlang het monitoren van afval op het strand door leerlingen van middelbare scholen langs de kust. De pers maakt er altijd een opruimactie van, maar het gaat erom de beleidsmakers harde gegevens over afval in handen te geven. Het blijkt dat de helft van het zwerfvuil op het strand afkomstig is uit zee en de rest van het toerisme of van het land. Het zwerfvuil bestaat voor de helft uit plastic, 14 % is touw en netten en ook 14 % hout, textiel, glas, metaal en papier.

Colofon

Informatie over het duinonderzoek in Berkheide, Meijendel en Solleveld. In Holland's Duinen verschijnen tweemaal per jaar Nederlandstalige artikelen over het duin, met name over de terreinen die in het beheer zijn van Dunea. De verantwoordelijkheid voor de inhoud van artikelen of berichten in Holland's Duinen ligt bij de auteur(s). © Tekst en beeldmateriaal blijven auteursrechtelijk eigendom van de auteur(s).

Voor vragen over Holland's Duinen: Harrie van der Hagen, h.hagen@dunea.nl

Holland's Duinen nr 74, november 2019

Redactie: F. Beekman, M. Bezemer, H.G.J.M. van der Hagen, F.C. Hooijmans, P.E. Loth, E. van der Meijden, C. Zuyderduyn
Redactieadres: Sectie Plantenecologie, IBL Universiteit Leiden, Postbus 9505, 2300 RA Leiden
Vormgeving: T2 Design en Communicatie
Druk: Deltabach
Oplage: 500 exemplaren
Foto voorplaat: Frans Hooijmans

Digitale versie in pdf-formaat is beschikbaar via de website: Dunea.nl/duinen/duingebieden/hollandsduinen

Toezending van artikelen per e-mail aan Harrie van der Hagen (h.hagen@dunea.nl).
ISS nummer: 1384-7373 (ISS nummer Meijendel Mededelingen was 1382-1105)

dunea
DUIN & WATER

Universiteit Leiden

